

OPONENTSKÝ POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Diplomantka: Bc. Veronika Špátová
Název práce: Jaderná energetika pohledem České televize
Srovnání mediální reprezentace jaderné energetiky před a po havárii jaderné elektrárny Fukušima Daiči v Japonsku
Univerzita Karlova v Praze, Fakulta humanitních studií, Katedra sociální a kulturní ekologie. Praha, 2014.
Vedoucí DP: Mgr. et Mgr. Arnošt Novák

Bc. Veronika Špátová se rozhodla ve své absolventské práci zkoumat zda, respektive jak, se proměnilo zpravodajství veřejnoprávního média, České televize, o energetické politice a jaderné energii v návaznosti na katastrofu v japonské jaderné elektrárně Fukušima. Jejím obecnějším zájmem bylo zabývat se úlohou médií v otázkách energetických politik, rizik a životního prostředí s ohledem na informovanost veřejnosti. V tomto smyslu si diplomantka zvolila téma, jež je nesporně aktuální a významné celospolečensky, a proto je žádoucí, aby mu byla věnována pozornost i ze strany akademické obce. Informovanost veřejnosti a občanské postoje k jaderné energetice jsou mimořádně zajímavé i proto, že se jedná o oblast, v níž expertní diskurz a bezpečností omezení mohou vést k potlačení demokratických principů. Z tohoto důvodu považuji za správnou volbu i zaměření na veřejnoprávní televizi, u níž jsou na místě vyšší normativní nároky na kvalitu zpravodajství. Ke svému výzkumu autorka adekvátně zvolila metodu obsahové analýzy. Na rozdíl od tezí však výsledná práce neobsahuje avizovanou diskursivní analýzu (což považuji za problém tezí, nikoliv práce samotné).

Celková struktura práce je dobře rozvržena, přičemž více prostoru je věnováno teoretické části. Tento důraz na teorii hodnotím, i vzhledem k žánru práce, jako pozitivní, jednak kvůli komplexnosti tématu, jednak díky vybočení z trendu zanedbávat v absolventských pracích teoretické části. Při bližším pohledu však lze konstatovat i nedostatky, především omezení sekce Diskuse na jedinou stránku. Vzhledem k cílům práce je kratší i závěr, v němž se autorka vrací pouze k hypotézám, nikoliv k výzkumným otázkám. Zda se je podařilo uspokojivě zodpovědět tedy autorka nechala na uvážení čtenářů. Prognosticky ambiciózní otázku

vznesenou v úvodu, totiž zda se „budeme v budoucnu ubírat cestou stále převažujících konvenčních zdrojů energie“ (str. 11) práce ani zodpovědět nemohla.

Diplomantka své pojednání otevírá faktografickým přehledem fukušimské katastrofy, poté následuje samotná teoretická část. Nejprve se autorka věnuje mediální teorii, již pojímá velmi ze široka úvahami o vztahů médií a společnosti, teprve pak svůj záběr zužuje na otázky médií a životního prostředí. Důraz klade především na přehled teorie zpravodajství a klíčových pojmů, s nimiž se v bádání o médiích a zpravodajství pracuje. Podává také stručnou historii televizního média. Následuje úvaha inspirovaná teorií společnosti rizika, jež je v práci konkretizováno jako riziko spojené s jadernou energií. Zbytek této části se pak věnuje jaderné energetice v České republice. Množství dílčích témat, přesuny od teoretických přehledů k přehledům dějinným a naopak poněkud narušuje čtivost práce, lze to však z větší části ospravedlnit komplexností hlavního tématu. Hlavní přednost diplomové práce zde představuje kvantum literatury, jež autorka zpracovala, přičemž řada použitých zdrojů je cizojazyčných. Dojem poněkud kazí nakládání s citačním aparátem – viz např. str. 23, kde jsou příklady hned dvou nešvarů (absence stránkového údaje u přímých citací a citování editora kolektivního díla, když by měl být odkázáno na autory kapitol). Co však citelně chybí jsou odborné články, jež se tématu týkají přímo¹ - což je problém, který se bezprostředně zrcadlí v další, empirické části práce.

Empirická část bez další diskuse stanovuje výzkumné otázky a hypotézy. Ačkoliv u výzkumných otázek, jež mohou záviset na specifických badatelských cílech, určitá míra arbitrárnosti ještě pochopitelná je, u hypotéz by čtenář právem očekával, že budou odvozeny z přehledu stávající literatury. Stanovené hypotézy (str. 5) jsou následující:

„Hypotéza 1: Jaderná energetika byla ve zpravodajství České televize během jednoho roku po havárii v elektrárně Fukušima Daiči častěji prezentována jako riziková a nebezpečná v porovnání k období jednoho roku před touto havárií. Hypotéza 2: Česká televize začala po

---

¹ Např. Friedman, Sharon M. "Three Mile Island, Chernobyl, and Fukushima: An analysis of traditional and new media coverage of nuclear accidents and radiation." *Bulletin of the Atomic Scientists* 67.5 (2011): 55-65. Visschers, Vivianne HM, and Michael Siegrist. "How a nuclear power plant accident influences acceptance of nuclear power: Results of a longitudinal study before and after the Fukushima Disaster." *Risk analysis* 33.2 (2013): 333-347. Pittauerová, Daniela, Bernd Hettwig, and Helmut W. Fischer. "Fukushima fallout in Northwest German environmental media." *Journal of environmental radioactivity* 102.9 (2011): 877-880. Perko, Tanja, et al. "Media content analysis of the Fukushima accident in two Belgian newspapers." *Belgian Nuclear Research Centre SCK•CEN, Mol*(2011).

havárii elektrárny Fukušima Daiči upřednostňovat ve svém zpravodajství zprávy pojednávající o jaderné energetice. Hypotéza 3: Česká televize vysílala během prvního roku po havárii jaderné elektrárny Fukušima Daiči více zpráv pojednávajících o potřebě omezit produkci elektrické energie v jaderných elektrárnách a možnostech jejího nahrazení obnovitelnými zdroji energie, než vysílala v období jednoho roku před touto havárií. Hypotéza 4: Ve zpravodajství České televize se v rámci analyzovaného období jednoho roku po havárii jaderné elektrárny Fukušima Daiči objevovala bagatelizace situace s odůvodněním, že Česká republika díky svým podmínkám a nastavení jaderného průmyslu nemůže být místem vzniku podobné situace. Hypotéza 5: Během analyzovaného období po havárii jaderné elektrárny Fukušima Daiči dostávali ve zpravodajství České televize prostor k vyjádření se převážně experti z oblasti jaderné energetiky a političtí představitelé.“

Diplomantka demonstruje svou obeznámenost se základy obsahové analýzy a jejich omezení. Dále popisuje průběh sběru dat (nemám námitek), vlastní analýzu a její výsledky. Kódovací kniha s více jak 200 proměnnými (sic!) však naznačuje, že operacionalizace sledovaného procesu nebyla dobře zvládnuta. Mimořádně vysoký počet proměnných pro obsahovou analýzu je zčásti důsledkem toho, že řada z nich byla poněkud zbytečně konstruována jako binární proměnné. Výsledky analýzy jsou prezentovány pomocí přehledných tabulek a grafů. Některá data (např. grafy č. 5 a 6) se nabízejí k (neprovedenému) rozboru časových řad. Na základě výsledků pak diplomantka dochází k závěru, že byly potvrzeny hypotézy 1 a 5, hypotézy 2, 3 a 4 považuje naopak za nepotvrzené. Tato tvrzení o hypotézách však autorka nemůže podložit žádnými údaji, jež by mohly vyvrátit nulovou hypotézu. Celkový výsledek práce je tedy málo robustní.

V posudku jsem se soustředil především na slabá místa práce, což je úkolem oponentury. Chtěl bych však závěrem poznamenat, že předložená práce je celkově nadprůměrná. Má jasné přednosti, k nimž lze počítat bezvadnost po formální stránce, práci s jazykem (kromě několika neobratných formulací v anglickém abstraktu jsem si všiml jen jednoho překlepu), sesbíraná data, pečlivost zpracování a vizualizace výsledků, rozsah, závažnost tématu. Je zřejmé, že diplomová práce je výsledkem systematické a kontinuální badatelské činnosti – a prokázání této schopnosti představuje hlavní smysl absolventských prací.

Doporučuji práci hodnotit v bodovém rozsahu 15-17 bodů, dle průběhu obhajoby.

Pokud by otázky implicitně v posudku obsažené nedostačovaly, četba práce mě přivedla na tyto dodatečné explicitní dotazy, jež mohou být případně do obhajoby začleněny:

Jaké statistické hodnoty by diplomatka zvolila, aby podpořila své závěry ohledně stanovených hypotéz?

V jaké kapacitě se ve zpravodajství objevoval „běžný občan“? Byli tito aktéři rámováni podobně jako experti a jiní elitní aktéři?

Je 1 % zpráv věnovaných energetice málo, nebo hodně?

V Praze dne 15. června 2014

PhDr. Radim Hladík, PhD.

IKSŽ/ISS FSV UK